

BL กับ มุมมองเพศภาวะ (Gender): ภาพสะท้อนผ่านสื่อ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมญี่ปุ่น

BL and Gender Perspectives: Media's Portrayal as a Reflection

วิมลนัฐ หวังสิทธิกุล

Vimolnat Wangsittikul

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Faculty of Liberal Arts, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการนำเสนอมุมมองของเพศภาวะในสังคมญี่ปุ่นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในช่วง 20 ปีนี้ โดยสะท้อนผ่านสื่อต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวความรักระหว่างชายกับชาย (BL) เช่น หนังสือการ์ตูน ไลท์โนเวล และนิตยสาร พบว่า ในสังคมญี่ปุ่นซึ่งเป็นสังคมชายเป็นใหญ่ BL เป็นสื่อที่เปิดพื้นที่การแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศให้แก่ผู้หญิงความเคลื่อนไหวนี้เป็นจุดเล็ก ๆ ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มุมมอง และท่าทีต่อสังคมชายเป็นใหญ่ที่ไม่อาจมองข้ามได้

คำสำคัญ: BL, เพศภาวะ, สังคมญี่ปุ่น

Abstract

This article aims to present gender's perspectives in Japanese society which has begun to change in the past 20 years. The arguments are constructed by reflecting the portraying of Boys' Love (BL) through several media; for instances, manga, light novel, and magazine. Additionally, the study finds that in Japanese society, which is led by the strong sense of patriarchy, BL has become another platform for women to express their sexuality. This small movement is believed to be a start that might slowly alter the attitudes, views, or thoughts towards the patriarchal society that cannot be ignored in the present day.

Keywords: BL, gender, Japanese society

บทนำ

บทความนี้ ต้องการอภิปราย มุมมองเรื่องเพศภาวะ (gender) ในสังคมญี่ปุ่นซึ่งเป็นสังคมชายเป็นใหญ่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในช่วง 20 ปีนี้ โดยการนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น หนังสือการ์ตูน

การ์ตูนอนิเมชัน นวนิยาย ภาพยนตร์ เป็นต้น สื่อผลงานประเภท BL หรือที่คนส่วนใหญ่ในประเทศญี่ปุ่นรู้จักกันในชื่อ Boy's Love มีการกล่าวถึงกันเป็นวงกว้าง บทวิเคราะห์ในบทความนี้ คาดว่าเป็นภาพสะท้อนหนึ่งในสังคมญี่ปุ่น ได้ตระหนักถึงความเคลื่อนไหว การขยายพื้นที่

การแสดงออกทางเพศสำหรับผู้หญิง ความหลากหลายทางเพศ และนำไปสู่การวิจัยในมุมมองต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การยอมรับคุณค่าความเป็นมนุษย์ เป็นต้น

BL คืออะไร

BL หรือที่คนส่วนใหญ่ในประเทศญี่ปุ่น รู้จักกันในนาม Boy's Love คือ เรื่องราวความรักระหว่างผู้ชายกับผู้ชาย ที่สร้างขึ้นโดยผู้หญิงซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนรักต่างเพศ ซึ่งสะท้อนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือการ์ตูน การ์ตูนอนิเมชัน หนังสือนวนิยาย และภาพยนตร์ เป็นต้น ช่วงแรกคำว่า BL ถูกนำมาใช้โดยเป็นคำอภัยรย่อจาก Boy's Love แต่ต่อมาตั้งแต่ประมาณ ค.ศ. 2013 คำว่า BL ไม่ใช่คำอภัยรย่ออีกต่อไป คำนี้ถูกใช้เป็นชื่อเรียกเฉพาะของสื่อที่มีเนื้อหาเรื่องราวนำเสนอความรักระหว่างผู้ชายและผู้ชาย โดยถูกใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้ชื่นชอบ BL ในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ หวัน เป็นต้น

ปัจจุบันผลงาน BL เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และครอบคลุมตลาดอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ในญี่ปุ่น โดย Kaneda (2007) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ตั้งแต่อดีตสังคมญี่ปุ่นมีรากฐานประเพณี ค่านิยม ระบบสังคมชายเป็นใหญ่ ซึ่งมีทัศนคติต่อ "การมอง" ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ และตัวผู้หญิงเองก็แทบจะไม่สามารถปฏิเสธการถูกมองได้เลย แต่ในโลกของ BL ผู้หญิงสามารถหลบเลี่ยงจากสายตาของผู้ชาย (Naoya, 2015) BL จึงเป็นเรื่องราวระหว่างเพศซึ่งสะท้อนผ่านสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายสำหรับผู้หญิง

คำว่า "BL" กับพัฒนาการในบริบทของสังคมญี่ปุ่น

สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงไม่สามารถแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศได้อิสระเทียบเท่ากับผู้ชาย ไม่สามารถพูดถึงเรื่องเพศได้ตามที่ต้องการโลกจินตนาการจึงเป็นเหมือนทางออกสำหรับผู้หญิง

ตามคำอธิบายของ Chiyo (1993) ในประเทศญี่ปุ่นสื่อที่มีเนื้อหา เรื่องราวความรักของผู้ชายและผู้ชาย หรือ BL นั้น มีมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1960 เริ่มจากนวนิยายเรื่อง "Koibitotachi no Mori" โดย Mari Mori นักแต่งนิยายชาวญี่ปุ่น ซึ่งในยุคนี้ถูกเรียกว่า นิยายแนว "Shonen Ai"

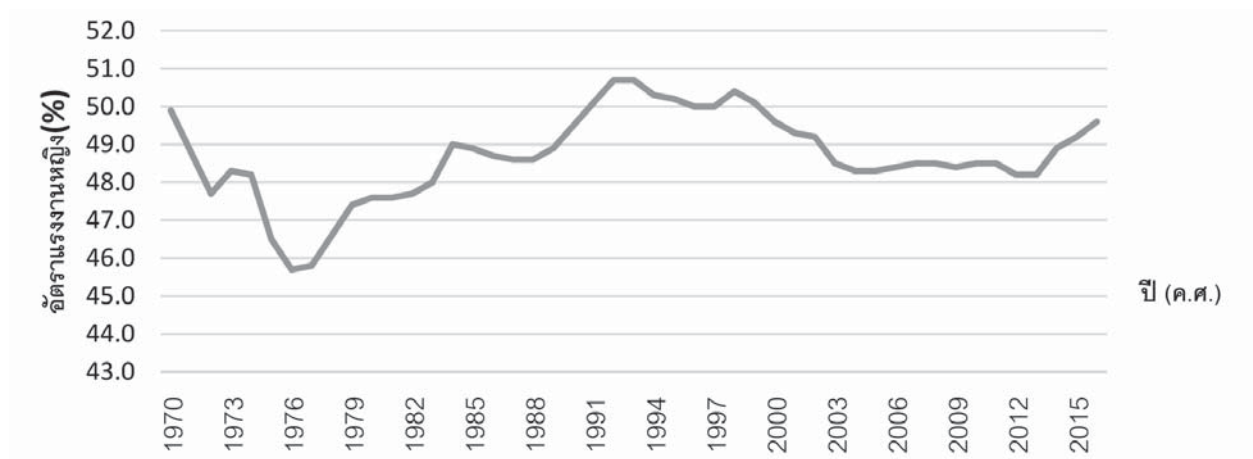
หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า ความรักของเด็กผู้ชาย โดยในยุคนี้การดำเนินเรื่องและจุดขายเน้นที่เนื้อเรื่อง และความสัมพันธ์ของตัวละครชายทั้งสองตัว ไม่ได้เน้นเรื่องเพศ เช่นที่เห็นได้ทั่วไปใน BL ปัจจุบัน ต่อมาในยุคทศวรรษ 1970 กลุ่มนักเขียนการ์ตูนผู้หญิง ซึ่งเป็นที่รู้จักในชื่อ "Nijyuuyon Nen Kumi" ได้ออกผลงานหนังสือการ์ตูนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักระหว่างเด็กผู้ชายสองคนเป็นจำนวนมาก โดยเนื้อเรื่องมีการนำเสนอฉากเพศสัมพันธ์ของตัวละคร ถือได้ว่าเป็นการเสี่ยงและการท้าทายความคิด ทัศนคติ เรื่องเพศของสังคมเป็นอย่างมาก หนังสือการ์ตูนแนวนี้นี้ได้รับกระแสตอบรับจากนักอ่านเพศหญิงอย่างล้นหลาม ส่งผลให้ตลาดการ์ตูนแนวนี้นี้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว นักวาดการ์ตูนสมัครเล่นหลายคนเริ่มผลิตผลงานเรื่องราวความรักระหว่างเด็กชายสองคนออกสู่ตลาดเช่นกัน โดยเรียกผลงานประเภทนี้ว่า "YAOI" ซึ่งถูกใช้ต่อมาจนถึงปัจจุบัน คำว่า YAOI นั้นมีความหมายว่า ไม่มีจุดไคลแมกซ์ ไม่มีจุดจบ และไม่มีความหมายซึ่งเรื่องราวแนว YAOI นั้นแตกต่างจาก Shounen Ai เพราะเน้นเพียงฉากเพศสัมพันธ์ของตัวละครเท่านั้น ในยุคทศวรรษ 1990 คำว่า BL หรือ Boy's Love เริ่มถูกใช้อย่างแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่น มีความหมายครอบคลุมกว้างขวางกว่า "Shounen Ai" และ "YAOI" โดยมีความหมายที่ครอบคลุมเนื้อหาที่นำเสนอเรื่องราวความรักระหว่างผู้ชายกับผู้ชาย

ผลงาน BL เริ่มเป็นที่รู้จักทั่วไปในประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 โดยจุดเริ่มต้นของการเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายนี้ คือ การที่สำนักพิมพ์คาโดคาวะซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ชื่อดังในญี่ปุ่น นำผลงาน BL ที่เคยถูกตีพิมพ์เป็นตอนในนิตยสาร BL ชื่อตัวอย่าง "JUNE" มารวมเป็นตีพิมพ์เป็นนิตยสารออกสู่ตลาด นอกจากนิตยสาร BL อีกหลายเล่มก็ได้เริ่มมีการตีพิมพ์และวางขายในยุคเดียวกันนี้ (Naoya, 2012; Mari, 2015; Akiko, 2015) ผลงานแนว BL ได้ครอบคลุมตลาดอุตสาหกรรมนิตยสารของญี่ปุ่น และทำให้ผลงานประเภทนี้กลายเป็นสิ่งใกล้ตัวและเข้าถึงได้ง่ายสำหรับนักอ่านเพศหญิงไปในเวลาเดียวกัน

เรื่องราวแนว BL นั้นส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้หญิงและมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้หญิง กล่าวได้ว่าในโลกของ BL ผู้หญิงมีอำนาจในการกำหนดเรื่องราวต่าง ๆ ให้ดำเนินไปตามความต้องการของตน โดยการใช้ตัวละครชายซึ่ง

เป็นเพศที่ต่างจากผู้อ่านและผู้เขียนทำให้จินตนาการซ้อนทับตนเองกับตัวละครได้ยาก รู้สึกว่าเป็นเรื่องไกลตัว รวมถึงห่างไกลจากความเป็นจริง ส่งผลให้การจินตนาการเรื่องราวต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างอิสระ แตกต่างจากสื่อที่มีเนื้อหาเรื่องราวความรักระหว่างชายหญิงเพราะการใช้ตัวละครหญิงซึ่งเป็นเพศเดียวกับผู้อ่านทำให้สามารถจินตนาการและวางตนเองซ้อนทับกับตัวละครได้ง่าย ซึ่งบางครั้งส่งผลให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกขัดแย้งปรากฏการณ์ BL จึงเป็นการเปิดพื้นที่การแสดงออกของผู้หญิงและเป็นพื้นที่ในการหนีออกจากสังคมชายเป็นใหญ่ในโลกความเป็นจริง

มุมมองเรื่อง เพศสถานะ (gender) ที่เปลี่ยนแปลงในสังคมญี่ปุ่น ช่วงทศวรรษที่ 1990

ภาพ 1 กราฟแสดงอัตราแรงงานของผู้หญิงในประเทศญี่ปุ่น (ค.ศ. 1970 - ค.ศ. 2015)

ที่มา. จาก รายงานการสำรวจอัตราแรงงานประชากรญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968 โดย Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications ค้นจาก <http://www.stat.go.jp/english/index.htm>.

หลังจากเหตุการณ์การฟองสบู่แตกในช่วงปีทศวรรษที่ 1990 ประเทศญี่ปุ่นก็ได้เข้าสู่สถานะที่เศรษฐกิจชะงักงัน ตั้งแต่ ค.ศ. 1994 สังเกตได้ว่าอัตราแรงงานของผู้หญิงเริ่มต่ำลง บทบาทของผู้หญิงที่เพิ่มขึ้นในช่วงฟองสบู่เริ่มกลับมามีค่าต่ำลงอีกครั้ง Mari (2015) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าในช่วงยุคนี้ผู้หญิงเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจในการทำงานมากกว่าผู้หญิง เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ตลาดหนังสือการ์ตูน การ์ตูนอนิเมชัน รวมถึงหนังสือนวนิยายแนว BL ขยายตัวใหญ่ขึ้น

ปีค.ศ. 1989 เป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจญี่ปุ่นถึงจุดสูงสุดของฟองสบู่ ราคาหุ้นและราคาอสังหาริมทรัพย์ใช้เวลา 6 ปีในการปรับตัวขึ้นมาถึง 4 เท่าตัว ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นตัวเลขสูงสุดในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเลยทีเดียว

จากผลจากการสำรวจกำลังแรงงานของสำนักสถิติกระทรวงกิจการภายในและการสื่อสาร ประเทศญี่ปุ่น พบว่าในช่วงกลางทศวรรษที่ 1970 ซึ่งเป็นช่วงฟองสบู่ของญี่ปุ่น อัตราแรงงานหญิงภายในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น ในปีค.ศ. 1991 สูงถึง 50.7% ซึ่งมากกว่าอัตราในปัจจุบัน ช่วงยุคฟองสบู่นี้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีบทบาทแรงงานด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของสื่อในโลกออนไลน์ ส่งผลให้สื่อหนังสือการ์ตูน นวนิยาย รวมถึงการ์ตูนอนิเมชันแพร่กระจายในสังคมได้กว้างขวางและรวดเร็วขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของสื่อ: นิตยสาร หนังสือการ์ตูนและไลต์โนเวล

ในทศวรรษ 1990 นอกจาก BL จะเริ่มเป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้อ่านผู้หญิงแล้ว ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ไลต์โนเวลก็เป็นที่ชื่นชอบในหมู่นักอ่านผู้ชายด้วย ไลต์โนเวลเป็นนวนิยายประเภทหนึ่ง ซึ่งมีคำจำกัดความที่หลากหลาย ส่วนใหญ่ไลต์โนเวลจะใช้ในการกล่าวถึงหนังสือนิยายเล่มเล็กที่มีรูปภาพประกอบทั้งที่หน้าปก

และภายในเนื้อเรื่องคล้ายภาพการ์ตูนอนิเมชัน เป็นนิยายที่ถูกนำออกมาเพื่อตลาดกลุ่มวัยรุ่น โดยไลต์โนเวลที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ “Slayers” ซึ่งเป็นเรื่องราวของการผจญภัยของนักเวทย์สาวที่แข็งแกร่ง ลักษณะที่ตัวละครเอกเป็นผู้หญิงสดใสร่าเริง มีความเป็นผู้นำและเข้าร่วมสู้รบเช่นนี้ถือเป็นลักษณะเด่นของหนังสือประเภทไลต์โนเวล ซึ่งต่างจากความคิดที่มีมาแต่เดิมว่าตัวละครผู้หญิงควรมีลักษณะเรียบร้อย และเป็นผู้ตามที่ดี

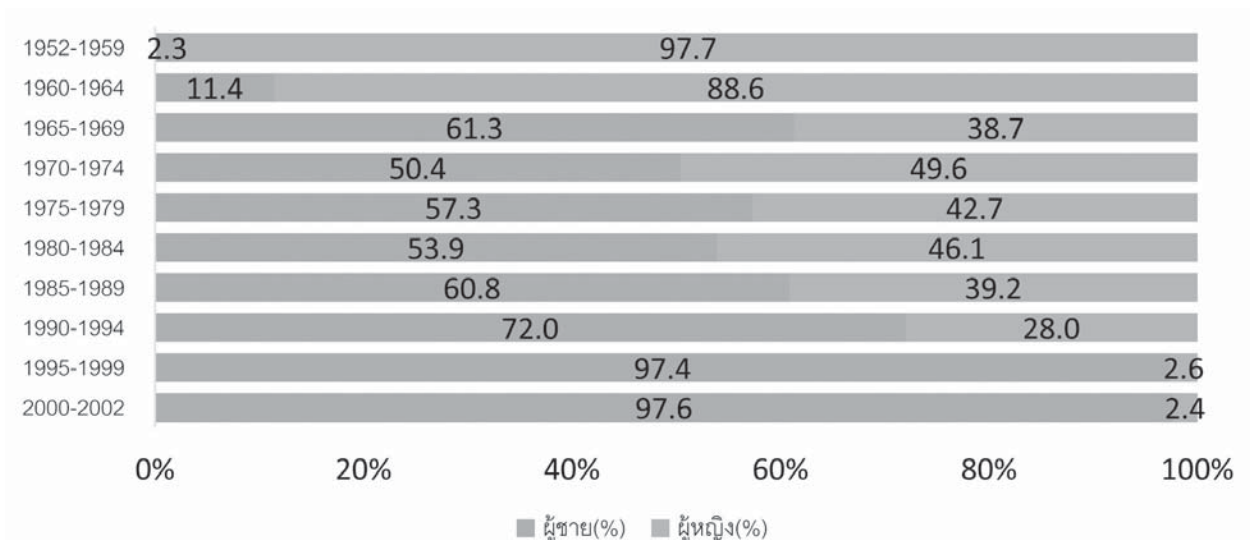

ภาพ 2 ไลต์โนเวลเรื่อง “Slayers” (ค.ศ.1989- 2000)

ที่มา. จาก https://images-na.ssl-images-amazon.com/images/I/516i5spvmol._SX364_BO1,204,203,200_.jpg

ในปีค.ศ. 1992 หลังจากที่มีการ์ตูนอนิเมชัน เรื่องนักรบสาว “Sailor Moon” ถูกถ่ายทอดทางโทรทัศน์ ก็กลายเป็นการ์ตูนที่โด่งดังในกลุ่มผู้ชื่นชอบการ์ตูนที่เป็นผู้ชาย ทศนคติที่ผู้หญิงควรจะเป็นผู้ตามที่ดี ควรให้ผู้ชายปกป้องได้เริ่มจางไป ภาพของสาวน้อยน่ารักที่สามารถสู้รบได้นั้น ทำลายกรอบความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงไป ในขณะเดียวกันใน BL ก็มักมีตัวละครชายที่เรียบร้อย อ่อนน้อม เป็นผู้ตามที่ดี ปรากฏออกมาให้เห็น ส่งผลได้ว่าในยุคนี้ตัวละครชายและผู้หญิงเริ่มมีภาพลักษณ์ค่อนข้างแตกต่างจากทศนคติที่มีต่อเพศชายและเพศหญิงแต่เดิม

เมื่อพูดถึงพฤติกรรมที่เพศหญิงเป็นผู้มองเพศชายยังสามารถยกตัวอย่างการที่วัยรุ่นผู้หญิงชื่นชอบไอดอลหรือดารา นักร้องชายได้

ภาพ 3 เพศของดารานบนหน้าปกนิตยสารรายเดือน “Myojo”

ที่มา. ดัดแปลงจาก Naoya (2012)

รูปที่ 3 คือตารางแสดงสัดส่วนเพศของดารานบนหน้าปกนิตยสารรายเดือน “Myojo”¹ จะเห็นว่าในแต่ละปีสัดส่วนของดารานบนหน้าปกนิตยสารนั้นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยตั้งแต่ที่นิตยสารเริ่มตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1952 ถึงปี ค.ศ. 1964 รูปแบบของหน้าปกนิยมคือใช้ดารานหญิง ซึ่งเป็นที่นิยมจำนวน 1 คนเท่านั้น ต่อมาในช่วงปลายของทศวรรษ 1960 จนถึงทศวรรษ 1970 รูปแบบหน้าปกเริ่มเปลี่ยนไป โดยนิยมรูปดารานชายคู่กับดารานหญิง ในยุคทศวรรษ 1980 หน้าปกส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่มีดารานชายกลุ่มใหญ่ต่อดารานหญิง 1 คน หรือ ดารานหญิงกลุ่มใหญ่ต่อดารานชาย 1 คน สังเกตได้ว่าในยุคนี้หน้าปกนิตยสาร Myojo เริ่มมีความหลากหลาย (Naoya, 2012)

เมื่อมาถึงช่วงทศวรรษที่ 1990 จากกราฟด้านบนหน้าปกที่มีดารานหญิงอยู่นั้นเริ่มน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเจน หน้าปกส่วนใหญ่ของนิตยสาร Myojo นั้น กลายเป็นรูปของกลุ่มนักร้องไอดอลในเครือจอร์นนี่² ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่น

¹จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Shueisha ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์นิตยสารและการ์ตูนชื่อดังของญี่ปุ่น โดยนิตยสาร Myojo โดยในช่วงแรกเป็นนิตยสารที่เน้นดารานักแสดงที่มีชื่อเสียงในช่วงนั้นๆ ปัจจุบันมีการลงเนื้อหาเกี่ยวกับนักร้องในค่ายจอร์นนี่เป็นส่วนใหญ่

Naoya (2012) ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะของหน้าปกนิตยสารนี้ว่า เนื่องจากการอ้างอิงข้อมูลจากนิตยสาร Myojo เพียงนิตยสารเดียว จึงยังไม่สามารถสรุปได้อย่างเด็ดขาดว่าการเปลี่ยนแปลงนี้เกี่ยวข้องกับ การเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของ BL แต่การที่หน้าปกนิตยสาร Myojo ซึ่งมีวัยรุ่นหญิงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักนั้น เปลี่ยนรูปแบบหน้าปกให้มีแต่กลุ่มนักร้องไอดอลชาย แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม “การมอง” ซึ่งเป็นเพศหญิงเป็นฝ่ายมองเพศชาย แม้จะไม่สามารถยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์กับการขยายตัวของอุตสาหกรรม BL ได้ แต่เป็นเรื่องน่าสนใจที่การเปลี่ยนแปลงทั้งสองนี้อยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนิตยสารเกี่ยวกับนักร้องไอดอลชายที่มีกลุ่มเป้าหมายคือวัยรุ่นหญิงนั้น นอกจากนิตยสาร Myojo แล้ว ยังมี “Potato”, “Duer”, “Wink up” และ “JUNON” ซึ่งนิตยสาร JUNON นั้นยังเป็นที่นิยมมาจนถึงปัจจุบันอีกด้วย นอกจากนี้ในทศวรรษ 1990

²ค่ายเพลงชื่อดังของญี่ปุ่น ก่อตั้งโดย จอห์นนี่ คิดาคะวะ ในที่ค.ศ. 1964 เป็นค่ายเพลงที่รับอดีตเด็กผู้ชายตั้งแต่อายุ 10 ปี เพื่อฝึกการเต้นและการร้องเพลงอย่างหนัก เด็กที่ได้รับการยอมรับในความสามารถแล้วจะได้เติบโตเป็นนักร้องไอดอล โดยนักร้องที่มีชื่อเสียงของค่ายนี้ ได้แก่ Smap, TOKIO, V6, Kinki Kids, ARASHI, Tackey & Tsubasa, NEWS, KANJANI8, KAT-TUN, Hey! Say! Jump เป็นต้น

ยังเป็นช่วงที่เริ่มมีการผลิตหนังสือรวมภาพดารายาว ออกวางขายมากขึ้น ในช่วงฤดูร้อนปี ค.ศ.1996 นิตยสาร Myojo มีการใช้น้ำปกเป็นภาพนักร้องไอดอลชายในชุดว่ายน้ำ เนื้อหาในเล่มก็มีการลงภาพอาบน้ำของดารายาว และนิตยสารฉบับเดือนพฤษภาคมปี ค.ศ.1996 ได้ใช้รูปไอดอลชายซึ่งเปลือยร่างกายท่อนบนเป็นหน้าปก โดยเมื่อเทียบกับช่วงไม่กี่ปีก่อนหน้านี้ ในร้านหนังสือนั้นเต็มไปด้วยหนังสือรวมรูปผู้หญิง ซึ่งมีหลายรูปแบบทั้งดาราสาวหรือแม้กระทั่งรูปหญิงสาวในชุดว่ายน้ำกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงยุคนี้

ภาพ 4 นิตยสารรายเดือน “Myojo” ฉบับเดือนมกราคม ปีค.ศ.1964 และ ฉบับเดือนตุลาคม ค.ศ.2007

แม้แต่รายการบันเทิงในโทรทัศน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด คือ รายการที่มีเนื้อหาเพียงแค่มินิซีรีส์หรือเด็กฝึกหัดของค่ายจอห์นนี่ออกมาพูดคุย หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น “I Love SMAP!” “I Love Junior” เป็นต้น โดยกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นหญิงสาววัยรุ่น พอใจกับการได้เห็นไอดอลชายออกมาพูดคุยและเล่นสนุกกัน สังเกตได้ว่าในทศวรรษนี้พฤติกรรม “การมอง” มีการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มมีปรากฏการณ์พฤติกรรมการมอง ซึ่งเพศหญิงเป็นผู้มอง และเพศชายเป็นผู้ถูกมองเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

โลกจินตนาการกับโลกความเป็นจริง

Hirota & Yoriko (2009) ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงของลักษณะตัวละคร ไม่ได้หมายถึงการสร้างบรรทัดฐานของอัตลักษณ์ทางเพศขึ้นใหม่ แต่เป็นเพียงการสร้างตัวละครที่เหมาะสมกับสังคมในยุคสมัยนั้น

นอกจากนี้ Junko (2007) ยังระบุไว้ว่าแม้จะเป็นเพียงเรื่องราวที่แต่งขึ้น แต่ BL มีความเกี่ยวข้องกับเพศภาวะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า BL เป็นสื่อที่ใช้สะท้อนความเป็นไปของเพศภาวะในสังคม

ผลงานการ์ตูนหลายเรื่องในปัจจุบัน มีการจัดโครงเรื่องให้ตัวละครชายเป็นที่นิยมในหมู่ผู้หญิง มีเหตุการณ์ที่ตัวละครหญิงสารภาพรักกับตัวละครเอกซึ่งเป็นผู้ชาย ซึ่งแตกต่างจากการ์ตูนผู้หญิงในยุคทศวรรษ 1960 ที่ผู้หญิงจะต้องซื่อๆ ไม่กล้าแสดงออก ซึ่ง Naoya (2012) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า การวางและการเห็นค่าโครงเรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องทั่วไปบ่งบอกถึงสังคมญี่ปุ่นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงแสดงให้เห็นว่าในยุคสมัยนี้พฤติกรรมการมองเพศชายของเพศหญิงเริ่มฝังตัวลงในสังคมญี่ปุ่นแล้ว

นอกจากทฤษฎีที่กล่าวว่า โลกจินตนาการ เช่น หนังสือการ์ตูน ไลต์โนเวล หรือ การ์ตูนอนิเมชันเป็นสื่อสะท้อนความเป็นไปของสังคมในความเป็นจริงแล้วแต่เราก็ไม่สามารถมองข้ามไปได้ว่าโลกจินตนาการนั้นมีผลกระทบต่อความเป็นจริงเช่นกัน

ช่วงทศวรรษ 1990 เริ่มมีการตีพิมพ์นิตยสารแฟชั่นสำหรับวัยรุ่นชายออกวางขายมากขึ้น โดยจากในช่วงทศวรรษ 1980 ที่มีเพียง 3 ฉบับเพิ่มขึ้นเป็น 10 ฉบับ และในช่วงปลายทศวรรษ 1990 เริ่มมีการรับสมัครนายแบบและนางแบบสมัครเล่น จากกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย โดยกลุ่มนายแบบและนางแบบกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “Dokumo” กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ใช่ดาราหรือคนในวงการบันเทิง สามารถเข้าถึงตัวได้ง่าย Dokumo จึงเป็นที่นิยมและโด่งดังในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น โดยสัดส่วนของผู้อ่านนิตยสารเป็นเด็กผู้หญิงมากกว่าเด็กผู้ชาย ส่งผลให้ความนิยมของ Dokumo ชายนั้นมีมากกว่า Dokumo หญิง

นอกจากนี้ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น มีการจัดทำมุม “MY BOY” ที่ท้ายเล่มของนิตยสาร “JUNE” โดยเป็นเนื้อที่สำหรับลงภาพถ่ายของเด็กผู้ชายหน้าตาดี ซึ่งผู้อ่านร่วมกันส่งเข้ามา การที่เด็กชายเหล่านี้เป็นนักเรียนมัธยมปลายธรรมดาไม่ใช่ดารา นักร้อง เข้าถึงตัวได้ง่าย เด็กชายบางคนจึงมีแฟนคลับจำนวนมากคัดกรอที่บ้านโรงเรียนหรือระหว่างทางกลับบ้าน แม้แต่นักกิจกรรมของโรงเรียนก็มีนักเรียนหญิงจำนวนมากเดินทางมาเข้าร่วม สร้างความวุ่นวาย

ในบางครั้งจำเป็นจะต้องยกเลิกงานกิจกรรมนั้นลง สังเกตได้ว่าปรากฏการณ์ที่ผู้หญิงมองผู้ชายนั้นไม่ได้จบลงเพียงในโลกจินตนาการเท่านั้น แต่เริ่มมีการหันมองคนในโลกความเป็นจริงอย่างเปิดเผยขึ้น

ภาพ 5 ไอคอลลจากวง Hey! Say! JUMP ยาโอโตเมะ ฮิคารุ และยาบุ โคตะ

ที่มา. จาก นิตยสาร Wink up ปี ค.ศ. 2014 ฉบับเดือนพฤษภาคม

นอกจากปรากฏการณ์เบื้องต้นแล้ว การแสดงความสัมพันธ์กันอย่างออกหน้าออกตาของนักร้องไคดอลชายในปัจจุบัน ถือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นผลกระทบจากโลกจินตนาการต่อโลกความเห็นจริง ปรากฏการณ์เนื่องจากไคดอลชายเริ่มขึ้นจากโลกจินตนาการของบรรดาแฟนเพลงเช่นกัน โดยเริ่มจากโคจินชิ ที่แฟนเพลงเขียนจับคู่ไคดอลชายสองคนที่ตนชื่นชอบให้มีความสัมพันธ์ที่ดูเหมือนจะลึกซึ้งเกินกว่าความเป็นเพื่อน ซึ่งในช่วงแรกเป็นเพียงการเริ่มต้นในกลุ่มคนที่มีความชอบเหมือนกันเพียงกลุ่มเล็ก แต่ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีสารสนเทศมีความเจริญก้าวหน้า

มากขึ้น อินเทอร์เน็ตจึงเป็นสื่อกลางที่ทำให้กลุ่มแฟนเพลงเหล่านี้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสื่อสารกันได้เป็นวงกว้างขึ้น ส่งผลให้กลุ่มผู้ที่มีความชื่นชอบเหมือนหรือคล้ายคลึงกันขยายใหญ่ขึ้น ในปัจจุบันเพื่อตอบสนองความต้องการของแฟนเพลงผู้หญิงเหล่านี้ ไอคอลลชายหลายกลุ่มจึงมีการแสดงความสัมพันธ์กันให้เห็นอย่างชัดเจน ทั้งมีการจับมือ กอดคอกัน ไปจนถึงการหอมแก้มกันบนเวทีคอนเสิร์ต การแสดงความสัมพันธ์เช่นนี้กลายเป็นจุดขายอีกจุดของกลุ่มไอคอลลชายในปัจจุบัน

บทสรุป

สื่อที่มีเนื้อหาแนว BL เป็นเรื่องราวที่สร้างขึ้นโดยผู้หญิงเพื่อผู้หญิง กล่าวได้ว่าท่ามกลางสังคมชายเป็นใหญ่ของญี่ปุ่น BL เป็นการเปิดพื้นที่การแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องความรัก รวมถึงเรื่องเพศให้แก่ผู้หญิง สื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือการ์ตูน การ์ตูนอนิเมชัน นวนิยาย และไลต์โนเวล เป็นสื่อสะท้อนความเป็นไปของสังคมตัวละครและโครงเรื่องถูกสร้างให้เหมาะสมกับความคิดและทัศนคติของสังคมในยุคสมัยนั้น นอกจากนั้นปรากฏการณ์ที่แฟนคลับซึ่งเป็นนักเรียนหญิงตามคัทรอนักเรียนชายที่มีภาพถ่ายดีพิมพ้อยู่ในหน้านิตยสารถึงหน้าโรงเรียน และปรากฏการณ์ที่ไคดอลชายแสดงความสัมพันธ์กัน สังเกตได้ว่าโลกจินตนาการ เช่นหนังสือการ์ตูน นิตยสาร ก็มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นกัน แม้ว่าทัศนคติสังคมชายเป็นใหญ่จะยังคงฝังรากลึกในสังคมญี่ปุ่น แต่การเกิดของสื่อ BL ก็สร้างความเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ ต่อทัศนคติเรื่องเพศภาวะในสังคมญี่ปุ่น ปรากฏการณ์นี้เป็นจุดเล็ก ๆ ที่ก่อร่างการเปลี่ยนแปลงมุมมอง ทัศนคติทำที่ต่อเรื่องชายเป็นใหญ่ที่ไม่ควรมองข้าม ซึ่งควรจะต้องนำประเด็นเหล่านี้มาศึกษาวิจัยต่อไป

References

- Akiko, M. (2015). *BL shinkaron: Boys love gashakai o ugokasu (Theory of BL as a transformative genre: boys' love moe the world forward)*. Tokyo: Ootashuppan.
- Eiko, K., & Chiyo, K. (1993). *Tanbishousetsu gay bungakubukugaido (Aesthetic novel: guide book of gay literature)*. Tokyo: Byakuyashohou
- Hirota, I., & Yoriko, K. (2009). *Raito noberukenkyuuyosetsu (Introduction to light novel research)*. Tokyo: Seikyusha.
- Junko, F. (2007). Onnagaotoko x otoko o aisurutoki: Yaoitekiyokubouronshiron (When women love men x men: Yaoi desire theory). *Yuriika (Yureka)*, 39(Suppl. 7), 63-68.
- Junko, K. (2007). Yaoiron: Ashita no tame ni sono 2 (Theory of yaoi: For tomorrow part 2). *Yuriika (Yureka)*, Special issue, 48-54.
- Mari, N. (2015). *BL karucharon: Boys love gawakaru hon (Theory of BL culture: a book to understand boys' love)*. Tokyo: Seikyusha.
- Naoya, M. (2012). Mirarerudansei miru josei no keifu: karamiau nijigen to sanjigen (Genealogy of "men are seen by women": connection of two-dimensional and three-dimensional). *Yuriika (Yureka)*, 44(Suppl. 15), 138-144.
- Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications. (2016). *Labour force and labour force participation rate by age (ten-year group) (since 1968)*. Retrieved from http://www.stat.go.jp/data/roudou/longtime/03roudou.htm#hyo_2

